

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHOLD

Det dialogiske selv / Norsk Misjon i Øst:
Prekentips til familiegudstjeneste om for-
fulgte kristne / Fra bokfronten

SØNDAGSTEKSTEN

- 23. søndag etter pinse - Andreas Johansson*
- 1. søndag i advent - Torbjørn Holt*
- 2. søndag i advent - Geir Sørebo*
- 3. søndag i advent - Øystein I. Larsen*
- 4. søndag i advent - Thomas Berbom*

Åpenbaringen er tilstrekkelig
for vår tro og vår tilbedelse

Det dialogiske selv

Jens: *Jeg tror kanskje du har rett, Siv. Det har jeg ikke tenkt på før.....*

Siv: *Jeg er ikke helt sikker, jeg heller. Det kan jo hende det er noe jeg har oversett her. Det er et komplisert spørsmål.*

Dette er en replikkveksling vi ikke fikk høre under den tilbakelagte valgkampen. I valgkamp er det en svært spesiell form for samtale

som utspiller seg. Den politiske debatt har i liten grad dialogens kjennetegn, men snarere duellens karakter. I den grad man gir oppmerksomhet til hverandre overhodet, så er det en oppmerksomhet som søker å avsløre den andres svake punkter, med tanke på å sette inn det avgjørende støt på rette sted til rette tidspunkt. I hovedsak vet man omtrent hva den

andre vil si. Derfor kan man bruke den tiden man ikke selv snakker, til å forberede og tilpasse sitt neste innlegg. Slikt blir det debatt av. Men det er sjelden noen blir særlig klokere av det. Det er for så vidt betryggende å vite at de fleste politikere faktisk er vesentlig klokere enn de gir inntrykk av under en valgkamp. Mange har tenkt alternative tanker, mange har nyanseringens gave og tvilens understrøm i sitt stille sinn. Men disse dialogiske kjennetegn må undertrykkes i den politiske debatt. Det er kanskje nødvendig. Men det er synd.

Det er ikke bare i politisk valgkamp at nyanseringen ofres på forenklingens alter. Den kirkelige og teologiske debatt bærer mange av de samme kjennetegnene. Kravet til tydelighet innen teologi og kirkelig er både påtagelig og forståelig. Hvis ikke kirken kan være en tydelig veileder og meningsbærer i de viktigste spørsmål om tro og liv, hvilken rolle har kirken da? Samtidig er de viktigste spørsmålene ofte de vanskeligste og mest sammensatte. Det er i tillegg et avgjørende premiss i vår tale om Gud at deler av Guds virkelighet må være unndratt vår innsikt og fatteevne. Åpenbaringen i Skriften er ikke og kan ikke være fullstendig og uttømmende i sin tale om Gud. Åpenbaringen er tilstrekkelig for vår tro og vår tilbedelse, men den etterlater oss med gåter og ubesvarte spørsmål. Framfor alt etterlater den oss med en Gud som fortsatt er gåtefull og annerledes. Godt er det. Spørsmålet er hvor grensen går for åpenbaringen og for vår erkjennelse. Hvor sikre kan vi være på hva? Kirkelig og teologisk debatt avslører med all mulig tydelighet at gode, fromme og reflekterte mennesker som alle ønsker å ta Bibelen på alvor, og som har noenlunde felles verdisystemer, likevel kommer fram til ulike svar på de samme spørsmål. Det skulle gi grunnlag for en fruktbar dialog som kunne gjøre flere av oss til klokere mennesker.

En god dialog mellom mennesker forutsetter en god dialog *internt* i det enkelte menneske. Et menneske som for alvor vil lytte til andres stemmer, må først ta sjansen på å lytte til sine egne, ulike stemmer. Den nederlandske psykologen Hubert Hermans har, på bakgrunn av Erikssons identitetsteori, utviklet teorien om *det dialogiske selv*. Han definerer dette som "a

dynamic multiplicity of 'I-positions' in the landscape of the mind, intertwined as the mind is with the minds of other people." Disse ulike "jegg-posisjonene" kan sammenliknes med skuespillere på en scene, der de alle sammen kan fortelle noe sant om meg selv, bare fra vidt forskjellige perspektiver. Disse «jegg-posisjonene» eller indre stemmene representerer de ulike verdier, ideer, forventninger og adferdsmønstre som vi er preget av eller identifiserer oss med. I tillegg er de forskjellige sosiale sammenhenger og tilhørigheter vi er en del av, også representert på den samme scenen. Så i *min* interne dialog vil skolelagsgutten snakke med den fotballspillende og matglade familiefaren av bondeslekt på farsiden, som samtidig er i dialog med sin grunnleggende innadvendte natur, og som også er preget av å være hvit, etnisk norsk og heterofil i et kulturelt miljø og en vennekrets som er politisk ganske radikal og homoliberal. I tillegg er jeg lillebror, prest og svært ambivalent.

Det som mest av alt hindrer dialog og modning i et menneske, er ifølge Hermans, det som skjer når én av disse stemmene tar over identiteten og ekskluderer og sensurerer de andre indre stemmene. Ikke minst er dette en fare når denne ene stemmen er av religiøs karakter, med guddommelig autoritet. Det personlige ansvar består i å øve opp evnen til å innta et meta-perspektiv, eller til å lytte til og evaluere sin egen indre dialog *utenfra*. Først da blir det mulig å integrere motstridende stemmer og arbeide meg fram til nye posisjoner og nye handlingsmønstre som ikke undertrykker viktige deler av min egen sammensatte identitet.

Hva skal dette være godt for? Fører det ikke bare til handlingslammelse og tvilrådighet? Tvert imot, vil jeg si. Å tillate den indre dialogen og samtidig øve på å betrakte den fra et helikopterperspektiv, kan hjelpe meg til å forstå både andre og meg selv bedre. I neste omgang ser jeg ikke bort fra at det kan bidra til en mer lærerik dialog, en mer ansvarlig sjelesorg og bedre prekener.

SJUR ISAKSEN
Sjur.isaksen@mf.no

Norsk Misjon i Øst: Prekentips til familiegudstjeneste om forfulgte kristne

Tipsene kan gjerne kombineres

1) MOBBING OG ERTING

Knytt temaet *forfølgelse* opp mot temaet *å bli mobbet eller ertet* for noe. Mange barn har egne erfaringer rundt dette, eller de har sett erting og mobbing på nært hold. Man kan lage et enkelt rollespill eller en kort historie, hvor et barn som skal på søndagsskolen eller barneklubben i kirken i Norge, blir ertet for at de tror på Gud. Knytt dette opp til at det finnes land hvor myndigheter og de som bestemmer i landet sier at barn og ungdom ikke får lov til å gå til kirken eller be til Gud i det hele tatt. Her kan man også bruke fortellingen fra Duma (vedlegg 1), og fokusere på at Silva og de andre i landsbyen ble mobbet (forfulgt) fordi de trodde på noe annet enn de andre.

2) FORBUDSSKILT

Ta frem noen forbudsskilt (vedlegg 3 - seks skilt). Ha en dialog med barna om de vet hva skiltet betyr. Klistre opp skilt på døpefonten, på prekestolen, på Bibelen og lignende. Snakk om at hvis vi hadde bodd i et land hvor det var forbudt å tro på Gud, ville det stått slike skilt overalt på ting som hadde med kristendom å gjøre.

3) RETTFERDIGHET

Barn har en sterk rettferdighetssans, så hvis de blir urettferdig behandlet, pleier de å protestere. Spør dem hva de gjør hvis en bror eller søster alltid får mer lørdagsgodt enn dem? Eller hva de gjør hvis det plutselig kommer en ny regel i barnehagen, om at det bare er noen av barna som får lov til å huske på huskene? Hva gjør de da? De protesterer og er uenige.

4) BARN KAN HJELPE

Barn kan være med å gjøre noe for dem som lider for sin tro! Ta frem et stort hvitt ark hvor du har skåret ut en luke. Bak luken har du klistret et speil. Få frem ett av barna og si at bak luken kan vi se en person som kan gjøre en forandring for disse som lider. Når barnet ser seg selv, kan du snakke om at alle kan be. Uansett alder, kan vi huske dem som lider, i bønn. I tillegg er barn flinke til å si ifra - kanskje de kan hjelpe foreldrene med å være appellvenner og si at de må være med og skrive brev til myndigheter for enkeltpersoner? Av og til kan de kanskje rydde litt ekstra opp på rommet sitt og lignende og sende litt av ukepengene sine til noen som ikke har så mye som dem. Barn kan utgjøre en forskjell!

5) FORTELL OM DUMA

Begynn med å fortelle Silvas historie fra Duma (vedlegg 1). Snakk om at det finnes mennesker som tror på ulike ting. Men alle har rett til å ha en kirke eller be til den de ønsker. Ingen burde bli etret eller mobbet for den troen de har. Bruk gjerne noen av tipsene du finner over i punkt 1 til å utfylle. Avslutt med hva de kan gjøre for å skape en forskjell.

6) POLITIMANN

Start gudstjenesten på vanlig måte. Plutselig kommer det inn en mann i uniform, som avbryter gudstjenesten. Han roper og sier at «her har dere ikke lov til å være», og kanskje han setter opp forbudsskilt rundt i kirken; kanskje han tar med seg en person i kirken som han skal sette i fengsel. Snakk videre om at det er mennesker som havner i fengsel bare fordi de tror på Gud eller går i en kirke.

7) HEMMELIG SPRÅK

Begynn prekenen med å snakke om hemmelig språk og røverspråk. Mange barn har et slikt språk, så ingen andre enn vennene deres skal forstå dem. Fortell videre at i noen land må kristne ha egne eller hemmelige språk og tegn fordi de ikke har lov til å tro på Jesus. De må være helt stille når de går til kirken, gå i små grupper og late som ingenting for at de ikke skal bli oppdaget. De må kanskje vise frem noe for å komme inn i kirken, slik at alle vet at de er «vennene deres». De har heller ikke en kirkebygning, men kanskje bare et vanlig hus eller en kjeller, fordi de som bestemmer i landet, har sagt at de ikke får bygge kirker. Hvis dere har dåp denne søndagen, kan du fortelle fra Bhutan, der kristne må skjule sin kristne tro og gå i nattemørket ned til den indiske grensen for å la seg døpe i en elv der på indisk side. Å bli døpt i Bhutan er ulovlig ifølge myndighetene. Eller som i Aserbajdsjan, der misjonærer har skrevet hjem til Norge i koder og fortalt at de skal på «badetur» når det skal foretas en dåpshandling. I etterkant, på mandagen, kan de på nytt skrive e-post til Norge, og da står det: «Mange har lært å svømme!»

8) BØNNEMUR

Konfirmanter, barne- eller ungdomsgrupper i menigheten kan skrive noen bønner i forkant, som leses høyt i gudstjenestens forbønnsdel. I forkant kan ungdommene/barna ha laget en «bønnemur»: En mur av tomme pappesker hvor de har skrevet opp navn på land og/eller personer som lider for sin tro. Etter hvert som det blir bedt for de enkelte land/personer, kan eskene tas bort (rives ned!) - som et symbol på at bønn har kraft til å rive ned stengsler og murer. Også mindre barn være med på dette, særlig med å ta bort eskene/rive ned muren.

9) SØNDAGSSKOLE

Bruk historien om de tre kvinnene (vedlegg 2) som måtte i fengsel på grunn av søndagsskolen de drev. De hadde ikke gjort noe galt eller ulovlig, men det var noen mektige folk der som ikke likte at barna i byen fikk høre om Jesus. Derfor sørget de for å arrestere dem som drev søndagsskolen. «Tenk om politiet arresterte søndagsskolelærerne deres, sånn at hele søndagsskolen måtte stenge. Bare fordi det var noen mektige folk i byen, som ikke likte det dere drev med på søndagsskolen.» Bruke det som utgangspunkt for å forklare at det er viktig at vi ikke mobber/erter noen for det de tror på - selv om de tror på noe annet enn vi selv (se tips 1), og selv om vi kanskje ikke forstår helt hva de tror på.

Vedleggene som det henvises i denne artikkelen, kan lastes ned fra <http://www.nmio.no/uploads/smartsection/1252668789.pdf>.

FRA BOKFRONTEN

Bjørn Helge Sandvei, Ernst Baasland og Karl Olav Sandnes:

I Paulus' fotspor: Bibel- og kulturguide til Hellas

261 sider, Verbum forlag, 2008

Denne alternative reisehåndboka inviterer leseren til å utforske Hellas gjennom å vandre i Paulus' fotspor. I boka inngår stoff som er utviklet og brukt som internt studiemateriell i forbindelse med studieturer ved Det teologiske Menighetsfakultet gjennom en årrekke, nå utvidet og vesentlig bearbeidet for å gjøres tilgjengelig for et større publikum. Forfatterne er tidligere og nåværende lærere tilknyttet NT-seksjonen ved MF, som med sin faglige spisskompetanse og solide erfaring som reiseledere burde ha alle forutsetninger for å føre materialet frem til en vellykket utgivelse (Som det blir gjort oppmerksom på i forordet, har flere fra MF-miljøet bidratt). Når resultatet nå foreligger, kan vi som kjenner de tidligere utgavene og har vært innviet i planene med å få reisehåndboka utgitt, med glede konstatere at forventningene mer enn innfris. *I Paulus' fotspor: Bibel- og kulturguide til Hellas* er blitt en taltalende, gjennomarbeidet og i høyeste grad leseverdig guidebok som formidler omfattende sakkunnskap om bibelske tekster, geografiske steder, arkeologi og det klassiske og moderne Hellas.

Innledningskapittelet (kap 1) behandler noen viktige tema av bakgrunns- og oversiktskarakter. Bl.a. finner vi her en verdifull rede-gjørelse om reisingens vilkår i antikken og om

Paulus som misjonær. Selve kjernedelen i boka (som reiseguide betraktet) er kapittel 2-4, hvor stedene Paulus besøkte i Hellas blir presentert. Reisen begynner i nord og går sørover, i samsvar med Paulus' rute under den såkalte andre misjonsreise (Apg 16-18). Hovedvekten ligger på de sentrale byene i apostelens virksomhet slik vi kjenner den både fra Apostlenes gjerninger og brevlitteraturen - Filippi og Tessalonika i Makedonia og Athen og Korint i Akaia - men fremstillingen stanser også ved en rekke mindre stoppesteder (og tar dessuten enkelte avstikkere, f.eks. til Delfi) underveis langs ruten. Tekster i Det nye testamente om og av Paulus gis en fremtredende plass. De knyttes hele veien sammen med geografiske, arkeologiske og kulturhistoriske innsikter slik at vi lar oss overbevise om at Paulus er en reisefører det er vel verdt å begi seg i følge med. Men, som undertittelen forteller, er ikke dette bare en *bibelguide*, men også en *kulturguide*. Boka tegner et bredere bilde av samfunnsmessige og historiske forhold i landet som kalles "den vestlige kulturs vugge" enn det som direkte aktualiseres av bibeltekstene. Den gir dessuten spredte innblikk i det moderne Hellas, med særlig vekt på religiøse forhold. Det mer allmenne kulturhistoriske stoffet er konsentrert spesielt til kapittel 5 som behandler

så ulike tema som den greske gudeverden, sagalandet Argeolis på Peloponnes, idrettslekene i det gamle Hellas, Delfi og oraklet der, det antikke teater og mysteriereligionene. Et avsluttende kapittel redegjør for sentrale sider ved den gresk-ortodokse kirkes teologi og fromhetsliv under perspektivet "arven etter Paulus" (kap. 6).

Dette er en instruktiv bok som på en kompetent måte forener faglige innsikter fra flere felt. Den preges av presis formidling, samtidig som forfatterne viser stor evne til å gjøre stoffet levende. En finner rikelig med utdypende rammetekster og bilder, plansjer og illustrasjoner, som ytterligere øker leseverdien.

Det jeg har av ankepunkter, er nokså marginalt i den store sammenhengen. Det er selvsagt at historikeren må bruke kreativ historisk innlevelse for at kildene skal tale, særlig når de gir et såpass fragmentarisk bilde som tilfellet er når det gjelder Paulus' liv og virke. Men etter mitt skjønn faller forfatterne noen ganger for fristelsen å begi seg inn i spekulasjonens terreng, f.eks. når de vil antyde den eksakte beliggenheten for Lydias hus i Filippi (s. 33; jf. Apg 16, 11-40) eller ser for seg apostelen som samtaler med folk som kommer til Samothrake for å besøke helligdommen for "de store guder" (s. 21; jfr. Apg 20,6). Videre må det ha vært en utfordring å velge hva som skulle med, og hva som skulle utelates av allment kulturhistorisk materiale og av glimt fra det moderne Hellas. I det store og hele synes jeg prioriteringen virker fornuftig og veloverveid, men en kan nok spørre om ikke et tema som antikkens leker har fått uforholdsmessig stor plass, mens f.eks. de typiske gresk-romerske byinstitusjoner hadde fortjent en bredere behandling enn den korte oversikten på s. 12-13. Kortinnføringen i moderne gresk språk på s. 250-252 virker litt overflødig all den tid den går langt inn på den vanlige guideboks domene (Som forfatterne uttrykkelig erkjenner, kan *I Paulus' fotspor* uansett ikke erstatte den alminnelige reise-guiden). Endelig kunne en etterlyse en mer omfattende og ikke minst mer konsekvent bruk av krysshenvisninger, og et fylligere saksregister.

Studieturer til bibelske reisemål er blitt en stadig mer populær form for nisjeturisme i senere år. Denne boka er skreddersydd for

formålet og er obligatorisk for dem som deltar på slike reiser til det aktuelle området. Den bibel- og kulturhistorisk interesserte turisten som tar seg frem på egen hånd, vil antakelig ha like stor nytte og glede av den. I forordet antyder forfatterne dessuten at *I Paulus' fotspor* også kan fungere som opplevelsesbok for den som ikke har anledning å reise til Hellas. Det er det ingen grunn til å betvile, selv om "lensstolsturisten" som ikke har privilegiet å være "on the spot", burde ha blitt tilgodesett med noen flere og bedre oversiktsbilder av utgravningsområdene og omgivelsene. Denne boka har utvilsomt kvaliteter ut over det å være reisehåndbok. For lesere av dette tidsskriftet kan det være greit å vite at boka rommer atskillig stoff til predikanten som er opptatt av å forankre Paulus og hans brev i deres samtidskontekst.

Geir Otto Holmås

Den store Bibelboka:

188 Bibelfortellinger å glede seg over sammen.

Maggie Barfield (red.), Prokla-Media Forlag 2008.

"Dette er en samling av 188 gjenfortalte bibelhistorier som barn og voksne kan kose seg sammen med." Slik begynner forordet til *Den store Bibelboka*. Og førsteinntrykket er også at dette er en koselig barnebibel for de minste barna. De 188 fortellingene fra Bibelen er gjenfortalt i et enkelt språk og med illustrasjoner som består av søte og uttrykksfulle tøydukker plassert i forseggjorte kullisser med fine detaljer. Fortellingene er skrevet som enkeltfortellinger som fyller en til to boksider. En perfekt lengde for sengekanten. Samtidig står fortellingene i en kronologi som danner Bibelens frelseshistorielinje.

Det er tydelig at redaktøren har to tema hun ønsker å løfte fram i denne boka: "Du trenger ikke være redd, for Gud passer på deg," og "Jesus er fantastisk." Fortellingene fra Det gamle testamente, om Noa, Josef, Moses, Josva, Rut, David, Esekiel, Daniel og flere med avslutter alle med å poengtere nettopp dette, at Gud passet på, og de trengte ikke være redde. Flere av fortellingene avslutter også med å henvende seg til leseren direkte og påpeker at Gud passer på deg også. Jesusfortellingene oppsummeres gjentatte ganger med å påpeke at Jesus er fantastisk, og menneskene som møtte ham opplevde alt det fantastiske han gjorde. Og apostlene følger opp: "Peter og Johannes ba til Gud: 'Hjelp oss å være modige når vi snakker med folk om deg. Vi vil at alle skal finne ut hvor fantastisk du er.'"

På denne måten setter *Den store Bibelboka* alt inn for å understreke hvor god Gud er, og hvor godt det er å kjenne Jesus, og fortellingene blir å forstå som eksempelfortellinger som viser hvordan Gud er mot oss også, i dag. Tross dette gode forsettet opplever jeg denne barnebibelen som nokså problematisk. For i sin iver etter å fortelle om den gode trygge Gud, har redaktøren gjort en del omskrivninger av Bibelens egentlige fortelling. Dette fører til en teologi jeg ikke kjenner meg igjen fra Bibelens opprinnelige tekst. Dette får to svært uheldige utslag.

Det ene handler om hva slags antropologi som tegnes gjennom fortellingens karakterer. Alle personene i bibelfortellingene fremstilles som om de alltid kjenner seg trygge i Gud og aldri er redde. Hvilke barn kjenner seg egentlig igjen i slike superhelter? I motsetning til Bibelens versjon blir Rebekka og Hanna bønnhørt umiddelbart; Jakobs lureri mot Esau blir ufarliggjort og knyttes ikke opp mot at han senere må rømme; Davids store synd nevnes kun indirekte, som en innledning for å beskrive den angrende David som tilgis av Gud. Slik forsvinner de menneskelige trekkene og erfaringene som Bibelens egne fortellinger er fulle av. Karakterene blir bare ideelle figurer det er umulig å leve seg inn i eller kjenne seg igjen i.

Enda verre blir det når fortellingene går fra å handle om enkeltmennesker til å fortelle

historien om Guds folk. For også her fremstilles idealet, ikke Bibelens egen versjon. Så sterke politiske undertoner som i denne fremstillingen har jeg aldri sett i noen barnebibel tidligere.

I motsetning til de fleste nye barnebibler er Dommernes bok relativt godt representert. Dette tvinger fram en håndtering av temaet hellig krig. Temaet "løses" ved å beskrive at når Israelittene skal innta Kanaan, er det ingen folk som må nedkjempes, bare en veldig hard mur rundt Jeriko, som Gud må hjelpe til å rive for at Israelittene skal få komme inn i landet. Når vi kommer til Gideon- og Debora-fortellingene, fortelles det at Israelfolket hadde vært i landet i mange år, og at fienden kommer utenfra og vil ta fra dem det som er deres. Det fortelles kun indirekte om at folket er ulydige mot Gud, og ingen ting om at Gud lar dem ende i eksil. Jeremias budskap fra pottemakeriet blir der-

med både umotivert og feilaktig når han sier, uten referanse til straff eller lidelse, at Gud vil gjøre folket til et "perfekt folk". Det hele avrundes med Nehemja som bygger murer rundt Jerusalem og får hjelp av Gud til å stoppe fienden fra å hindre ham i å fullføre arbeidet. "Og med Guds hjelp fortsatte vi helt til murene var ferdige!"

Førskolebarn har nødvendigvis ingen koblinger til dagens Midtøsten når de hører bibelfortellinger. Likevel finnes det grenser for hvor mye unyansert teologi som skal serveres barn. Etter mitt skjønn hører ikke en barnebibel som gir så tydelig grobunn for fiendebilder og tanker om Gud for de utvalgte, hjemme i norsk trosopplæring. Det hjelper ikke med søte illustrasjoner og løfter om en koselig og trygg Gud for den som vil være venn med Jesus. Jeg ga opp, og tok fram Albert Åberg i stedet.

Kristin Moen Saxegaard

SØNDAGSTEKSTEN

Andreas Johansson, Torbjørn Holt, Geir Sørebø, Øystein I. Larsen og Thomas Berbom

23. søndag etter pinse

8. november 2009

Fra Norsk Misjon i Øst har vi mottatt denne tekstgjennomgåelsen i anledning at søndagen har fått overskriften «Søndag for forfulgte»:

Prekentekst: Fil 1,6-11

Lesetekster: 1 Mos 50,15-21 og Matt 18,21-35

«Søndag for forfulgte» - hvem angår det?

Hvem angår det at mer enn 200 millioner kristne bor i land der de enten blir diskriminert eller forfulgt for sin kristne tro?

Angår det familien som stiller i bunad, at kristne nylig ble brent til døde i Pakistan?

Angår det konfirmanten som «føler seg nødt» til å møte på gudstjeneste for å følge familietradisjonen, at en landsby i Laos gjorde vedtak om at kristen tro er forbudt?

Angår det familien i sorg som kom for å høre navnet på sin kjære under kunngjøringene, at kristne i Egypt blir trakassert og urettferdig behandlet i rettsvesenet?

Angår det kirkegjengeren som møter jevnlig på gudstjenestene i menigheten, at myndighetene rev en kirke i Vietnam for ikke lenge siden?

Hva er egentlig et «normalt» kristenliv?

Paulus og menigheten i Filippi

Filippi var en romersk by. Paulus og reisefølget hans kom dit ca. år 50. Det var ingen synagoge og ingen jødisk koloni av noen størrelse der, siden sabbatsgudstjenestene var friluftsguds-

tjenester ved en elv. De med jødisk identitet, som ofte utgjorde kjernen og representerte kontinuiteten i troen på Israels Gud i de nye menighetene, manglet her i Filippi.

Forretningsdama Lydia hørte til «dem som dyrket Gud.» Det vil si at hun hadde sympatier med jødisk tro, men hadde ikke tatt skrittet og blitt en proselytt. Hun og hele huset hennes ble døpt, og deretter var hun vert for misjonærteamet.

Paulus møtte ei slavekvinne med en spådomsånd som gjorde Paulus så sint at han drev ut ånden i Jesu Kristi navn. Tegn og under var en naturlig del av menighetsplantingen. Det nye som Paulus og vennene hans stod for, rokket ved lokale skikker. Slaveeierne innså fort at slavekvinna uten spådomsånd ville redusere profitten kraftig. De grep Paulus og Silas og førte dem for byens romerske dommere og anklaget misjonærene for å lage bråk og oppstyr med sine sære skikker. Folkemobben ble med på angrepet, og så ble det klærne av og pisking på bare skinnet. Så fulgte et fengselsopphold i det innerste fangehullet, med føttene fastlåst i blokken.

Det virker ikke som motstanden gjorde særlig inntrykk på Paulus og Silas, for lengst inne i fengselet, midt på natta og uten noen som helst bevegelsesfrihet, så ber de og synger lovsanger så høyt at alle de andre fangene lytter til dem.

Så kom jordskjelvet. Fangevokteren så for seg hele karrieren falle i grus. Han stod på randen til selvmord, men Paulus klarte å avverge kata-

strofen ved å forsikre fangevokteren om at ingen hadde rømt. Fangevokteren gir utløp for sin religiøse lengsel, får høre om Jesus, og så fort fangevokteren har vasket sårene til fangene sine, blir det først dåp av hele husstanden og så festmåltid - midt på natta. Når det blir dag igjen, innser dommeren at varetektsfengslinga bør ta slutt og sender noen betjenter til fengselet, men da viser Paulus at selv om han var i stand til å synge lovsanger midt på natta full av uvaskede sår etter piskeslagene, så står han på kravene. Han begynner å argumentere om rettssikkerhet og det vi ville kalt menneskeretter. Han gikk ikke ut av fengselet før dommeren selv kom og bad om unnskyldning - og dommeren kom!

Vel ute av fengselet gikk Paulus og Silas hjem til Lydia, traff menigheten og satte mot i dem - en i mine øyne ikke helt enkel oppgave. De ferskeste hadde vært kristne bare én natt, og de eldste i troen kanskje bare en uke (?). Alle hadde sikkert merket seg at denne nye religionen kunne være risikabel for liv og helse.

Men Paulus og medarbeiderne dro videre og plantet nye menigheter i nye byer. Mer enn én gang oppsto det kraftig turbulens i kjølvannet av evangeliet. Les gjerne selv i Apg 16.

Diskriminering og forfølgelse i dag

For oss som bor i Norge, fortøner filippimenighetens grunnleggelse seg som i overkant fylt av «action». Det er ikke den nye fortellinger som preger «Årbok for Den norske kirke» mest. Noen er glade for at det går litt roligere for seg nå, mens andre savner engasjementet og drivet fra apostlenes dager.

Men ser vi ut over verden, er det mange menigheter som opplever ting ikke så veldig langt unna det vi leser om i menighetsplantingsprosjektet i Filippi. Mange opplever langt tøffere motstand, og for meg er det rart at ikke flere gir opp troen på Jesus Kristus. Hva er det som driver disse trossøknene våre til å holde fast på troen på Jesus Kristus?

Over 200 millioner kristne bor i land der de blir enten diskriminert eller regelrett forfulgt for sin kristne tro. Det handler om alt fra stengte karriereveier via nedbrenning av kirkebygg til totalitære arbeidsleirer. Fra mange av disse hardt pressede menighetene får vi også høre om under, tegn og helbredelser.

Det mest spesielle for meg er likevel styrken i det personlige inntrykket mange av disse tros-heltene gir. Hvor får de styrken fra? Tror jeg på den samme Jesus som dem? Er jeg fylt av den samme Hellige Ånd som dem? Er de mine søsken?

Noen eksempler: Hans Nielsen Hauge - som måtte sitte mange år i fengsel for å ha snakket for mye om Jesus. Mama Kwong - som fikk barna sine drept. Watchman Nee - som var så «farlig» for fangevokterne at de ble kristne én etter én. Haik Hovsepian - som sang at han ikke fryktet døden, og som turte å forsvare andre kristne offentlig. Fangene i Nord-Korea - som vi ikke kjenner navnet på. Og mange, mange flere.

Er de mine søsken? Er jeg døpt med den samme dåpen som dem, «for å tilhøre den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus og tro på ham»?

Apostelen Paulus skrev:

«For med én Ånd ble vi alle døpt til å være én kropp, enten vi er jøder eller grekere, slaver eller frie, og alle fikk vi én Ånd å drikke. (...) For om ett lem lider, lider alle de andre med. Og om ett lem blir hedret, gleder alle de andre seg.» (1 Kor 12,13,26)

De angår oss - alle trossøsken i hele verden. All «action» i Apostlenes gjerninger er ikke avleggs historie. Tvert om, veldig mange av våre trossøsken opplever liknende og mer dramatiske ting i dag, midt i den postmoderne tidsalderen.

Filipperbrevet

Filipperbrevet kalles ofte for gledens brev, ikke uten grunn, for der er mye glede. Det er i dette brevet vi kan lese det vakre ordet: «Gled dere alltid i Herren! Igjen vil jeg si: Gled dere!» (4,4.) Paulus er glad, selv om han sitter i fengsel mens han skriver brevet. Paulus er glad for at mennesker forkynner evangeliet, selv om han er klar over at de gjør det med ureine motiv (1,12-20). Paulus oppviser en Kristus-lengsel og en Kristus-begeistring i Filipperbrevet som nesten tar pusten fra meg: «Å leve er for meg Kristus, og å dø er en vinning.» (1,21) Paulus er glad for menigheten i Filippi. Han bryr seg virkelig! Han er så glad for pengegaven han har fått, ikke det at han er så kravstor og kjemper om lønnstrinn for sin profesjon, for han hadde

lært seg å klare seg med det han hadde (Fil 4,11). Men han er glad for at menigheten i Filippi viste nestekjærlighet på denne måten. Paulus er glad, og Filipperbrevet er preget av mye glede. Ikke noe «akk og sukk» over at det er mye motstand eller noe sånt! Bitterhet? Absolutt ikke. Paulus er glad. Hvor får han det fra?

Tanker til teksten

a) *Menigheten er Guds verk* (v.6). Paulus hadde måttet forlate Filippi før menigheten hadde rukket å bli skikkelig konstituert - i hvert fall om vi skal sammenligne med måten vi organiserer en vanlig menighet i Norge. Menigheten hadde heller ikke rukket å bli særlig opplært i troen. Hele prosjektet kunne fort ha rent ut i sanden. Men Paulus tror på Gud og stoler på Gud. Har Gud begynt et verk, så er han trygg på at Gud skal fullføre sin egen gode gjerning - helt til Jesus kommer tilbake. Fengsel og motstand eller ikke - Paulus tror på Gud.

b) *Hengitt menigheten* (v.7-8). Paulus må ha lengtet mye, lengtet etter å være sammen med sine søsken i troen rundt forbi. Han bar dem i hjertet sitt. Han viser et dypt personlig engasjement i troen sin, men troen er ingen privatsak. Troen er et fellesskap. Kanskje må det være slik, om en menighet skal overleve forfølgelse og motstand? Det å dele tro og liv i hverdagen, i ord og i handling, og det å finne det naturlig å be sammen med kristne søsken også utenfor høymessetid, blir som et lim som holder menigheten sammen. Sårbarhet og ærlighet gjør at en kan støtte hverandre på de svake punktene.

c) *Lidelsesfellesskap* (v.7). Paulus er i lenker. Han kan ikke gå hvor han vil. Han er fange. Som fange påminner han om at «dere alle [har] fellesskap med meg i nåden.» Han kaller det til og med en nåde «ikke bare å tro på ham, men også å lide for ham.» (1,29) Lidelse er i NT nærmest en del av «pakka» en får ved å bli døpt og tro (Matt 10,38; Apg 14,22; 2 Tim 3,12). Det å kjenne kraften av Jesu oppstandelse skal brukes til noe helt spesielt: få del i hans [Jesus sine] lidelser og bli lik ham ved å dø som ham (3,10). Det å ha fellesskap i nåden med Paulus, martyrene og alle de hellige inkluderer lidelse på et eller annet vis. Kristen tro er til en viss

grad både et verdifellesskap og et tradisjonsfellesskap, men NT framhever særlig at det er et lidelsesfellesskap.

d) *Alt for evangeliet* (v.7). Paulus sitter i lenker, det fortrengrer han ikke, men det som er viktig for ham er å forsvare og å stadfeste evangeliet (sml. Apg 20,24). Paulus gir alt for evangeliet om Guds nåde (1 Kor 9,23). Den Jesus han møtte ved Damaskus, snudde opp ned på hele livet hans. Den gamle lojaliteten forsvant, og han fikk en ny - han kaller seg flere ganger «Kristi slave» (1,1). Alle slaver har en herre. Det å forsvare ektheten i evangeliet krever innsats, men blir ødelagt av bruk av maktmidler (sml. 1 Pet 3,14-17). I Filippi argumenterte Paulus for at lov og rett skulle respekteres, så han glorifiserte ikke lidelsen i seg selv, men lidelsen som middel for å vitne om Guds nådes evangelium er uslåelig. Det er derfor han siterer den vakre hymnen i 2,6-11. Merk særlig 2,5!

e) *Bønn om kristen modning* (v.9-11). Paulus er trygg på at Gud selv fullfører sitt verk i Filippi (v.6). Samtidig har han ambisjoner for menigheten. Han ber om kristen modning. Kjærligheten må kombineres med kunnskap og dømmekraft. Han vil at menigheten skal kunne bli så helliggjort at de kan stå «rene og uten feil på Kristi dag». Han ber om at det skal vokse fram rettferds frukt ved Jesus Kristus. Da Paulus og Silas hadde dåpsgudstjeneste midt på natta i Filippi, regner jeg med at flere av familiefolkene og slavene i fangevokternes hus hadde langt under middels kjennskap til kristen tro, men de ble døpt og inkludert likevel. Samtidig viser Paulus i Filipperbrevet tydelig at en levende tro forventes å modne på alle vis fram i mot Jesu Kristi dag.

f) *Hensikt - Guds ære* (v.11). Guds ære er viktig som begrunnelse for hele menighetsplantingsprosjektet. Lenkene til Paulus, dåpen til Lydia og fangevokteren, helligjørelsen av de kristne - alt har en hensikt: Guds ære. Menneskene klarte ikke å elske Gud av hele sitt hjerte, hele sin sjel og av all sin makt (5 Mos 6,5; Matt 22,37-40 et par), så da satte Gud i gang et kirkeprosjekt som skal oppnå at kirka blir stilt fram rein og uten feil (sml. Ef 5,27; Kol 1,22). Gud viser at han kan visst få til det menneskene ikke klarte (sml. Rom 8,3). Paulus ber om at Guds kirkeprosjekt, avdeling Filippi, skal nå helt fram, at modningen og hellig-

gjørelsen skal stråle fram, slik at Gud får ære for sitt verk.

Til prekenen

Men er det likevel ikke slik at all «action» i Apostelgjerningene og alt lidelsesfellesskap i Filipperbrevet og resten av NT er avleggs for vår norske kirkevirkelighet? Kanskje de er det, i deskriptiv forstand. Men fortellingene fra våre lidende trossøsken som er døpt med samme dåp som vi er, kan kanskje realitetsorientere oss om at lidelsesfellesskapet i troen på Jesus Kristus består. Det er en homiletisk utfordring å løfte dette fram, men kanskje er det aller viktigste for en predikant på «Søndag for forfulgte» å la budskapet om lidelsesfellesskapet til Guds ære (Guds kirke) få trenge inn i egen personlighet.

Hvor fikk de kraften fra, alle de som har gått før oss i troen? Hvor får de kraften fra, alle de millionene som i dag opplever motstand og forfølgelse for sin kristne tro? Den Hellige Ånd? Kanskje det.

Oppfordring: Les prekeneteksten parallelt med www.nmio.no. Gå gjerne også inn på «Lenker» i menyen til venstre, og la erfaringene fra våre trossøsken rundt om i verden gjøre inntrykk på deg. Hvor får de kraften fra?

ANDREAS JOHANSSON
Ungdomsprest i Sørum

1. søndag i advent 2009

29. november 2009

Lukas 4, 16-22a

Profet i eget land

Som det ofte er vanlig i våre perikoper, slutter prekenetekstene mens teksten enda er relativt snill. Prekeneteksten som handler om konfrontasjonen mellom Elia og baalsprofetene ender med at profetene sier "Herren er Gud, Herren er Gud," ikke med at Elia slakter 800 av dem, slik teksten faktisk ender. Dagens perikope ender i undringen. Fortellingen til Lukas er langt røffere når den leses i kontekst - det endte nesten med forferdelse da mobben kjeppjaget Jesus ut av byen og ville styrte ham utfor et stup.

Det er en dyp visdom i tanken om at ingen blir profet i eget land. Storhet erkjennes sjelden fra nært hold. Skal du ta inn monumentale kunstverk kreves rett betraktingsavstand. Vigelands monolitt betraktes best fra 20 meters avstand, ikke 20 centimeter. Det var usedvanlig krevende for de gode borgere i Nasaret å se storheten i tømrersønnen som de hadde sett traskende i gatene i småbyen i 30 år med plankestabler på skulderen på vei til verkstedet. Det var Kapernaum Jesus valgte som sin base i Galilea, med dagens transportmidler en times kjøring fra Nasaret, på Jesu tid så langt borte at det ikke var fare for å bli plaget av naboer hjemmefra i utrensmål. Der fikk Jesus rom for sitt virke. Og det var også blant hedningene troen på Jesus som Messias og Guds sønn fikk gjennomslag, i svært liten utstrekning blant jøder. Slik har det - av ulike grunner - holdt seg til i dag. I dag regner vi med det på verdensbasis er omkring 2 milliarder (nominelle) kristne og omkring 20 000 messiastroende jøder.

Det er ikke det at teksten Jesus leste i synagogen i Nasaret var irrelevant for jøder - det dreide seg nettopp om en av de mest sentrale profetiene om den Messias som skulle komme, Herrens salvede. Det var vel og bra, oppmuntrende og løfterikt for et folk som levde under fremmed herredømme, at en Messias skulle komme, at de undertrykte skulle settes fri, og at et Herrens nådeår skulle komme. Mennesker har alltid søkt trøst i lengsler og drømmer når hverdagene er tilstrekkelig tøffe. Det var vel og bra inntil det langsomt gikk opp for menigheten i synagogen i Nasaret at denne

oppkomlingen fra like bort i gaten, håndverkersønnen som de hadde kjent siden han var smågutt, faktisk mente at det var han som var Messias, den salvede, Guds sønn. Da de skjønte hva Jesus faktisk sa, gikk de fullstendig berserk, der og da. Jesus unnsnapp med nød og neppe. Tre år senere da det spisset seg til for siste gang i Jerusalem fikk mobben viljen sin. Det ble tydelig for øverstepresten og kollegene at Jesus ikke bare mente at han var Messias, han satte seg tydelig og eksplisitt i Guds sted. Han helbredet, tilgav synder og mottok tilbedelse fra tilhengerne sine. Denne tilstanden kalles i det moderne Israel "Jerusalem Syndrome" og er en psykiatrisk diagnose hvor symptomene er at pasienten mener de er Gud, Messias, Maria eller tilsvarende. De har egne steder på psykiatriske sykehus hvor tilstanden behandles og formodentlig kureres etter hvert. Den jødiske elite som fikk Jesus avlivet, tok ham i det minste på alvor.

Og vi må selvsagt gi dem rett i det at hvis han ikke var Messias og Gud selv, så måtte han etter datidens lover dø, med samme ubønnhørlige logikk som ekstreme islamistiske regimer i dag steiner folk som finnes skyldige i blasfemi.

Derfor var rettsaken mot Jesus et justismord kun hvis Jesus faktisk er Gud. Moderne agnostikere som anser Jesus som et alminnelig menneske, et moralsk forbilde og en stor profet bommer fullstendig. Enten er han Gud, eller så er han umoralsk eller sinnssyk - en svindler eller en som lider av "Jerusalem Syndrome".

Derfor gir Jesus mening utelukkende for dem som tror han er Gud. De andre har misforstått ham. Tror du ikke at Jesus er Gud, er det all grunn til å gjøre som mengden gjorde i Nasaret, kjeppjage ham ut av byen. Er ikke Jesus Gud, er han dessuten død og har ingen spesiell relevans i dag, annet enn å være en ulykkelig inspirasjonskilde til verdenshistoriens mest omfattende selvbedrag - den kristne kirke.

Det er dette absolutte veiskille som møter oss ved inngangen til det nye kirkeåret. Vil vi kjeppjage Jesus ut av byen, ut av livene våre, og ut av kulturen vår, eller vil vi si som Peter sa: Min Herre og min Gud?

TORBJØRN HOLT
Sjemannsprest i London

2. søndag i advent

6. desember 2009

Joel 3,3-5; Hebr 10,35-39

Preiketekst: Luk 12,35-40

Dagen

2. søndag i advent har tekstar som kan minne om siste søndag i kyrkjeåret, men evangelie-teksten sitt måltidsfellesskap fører blikket likevel i ei anna retning. Siste søndag i kyrkjeåret har dommen som eit sentralt tema. På 2. søndag i advent er det den gleda som ventar når Herren ein dag kjem att, som vert løfta fram.

Den store utfordringa for forkyrnaren denne søndagen er at få av tilhøyrarane ventar å høyre tekstar om dei siste tider. Dei fleste er alt i julemodus, og gjennom julekonsertar og lysmesser og julegrantenning og deltaking i julehandel har alt juleevangeliet og julesalmane fått lyde meir enn ei veke. Korleis kan vi så finne ei god tilknytning mellom bibelteksten og situasjonen i norske kyrkjelydar denne søndagen?

Teksten

Avsnittet 12,1-13,9 dreiar seg om korleis ein på ulike måtar kan vere førebudd i dei siste tidene når Herren kjem attende. Det dreiar seg om modig vedkjenning (12,1-12); tillit til Guds omsut meir enn rikdom (12,13-34); evne til å tyde teikna i tida (12,49-59); omvendning og frukt av trua (13,1-9). I dette store avsnittet har vi eit underavsnitt, v 35-48, som handlar om truskap i Guds husstand. I våre tekstrekker er dette underavsnittet delt i to, slik at første halvdel (v 35-40) med fokus på å vere førebudd og leve med den rette forventning, er lagt til 2. søndag i advent, den andre halvdel (v 42-48) kjem på 10. søndag etter pinse.

Vi har i v 35-48 ein metaforisk tekst med utgangspunkt ein romersk huslyd. Det som især har interesse, er tilhøvet mellom husbonden og slavane. Både husbonden og slavane høyrer til i huslyden, men dei står i kvar sin ende av rangstigen. Jo høgre på strå husbonden var, di fleire slavar kunne han ha.

Når ein les ei metaforisk framstilling som denne, så er det neppe relevant å gå ned i alle detaljar i framstillinga og spørje kva desse illustrerer. Ofte er metaforen sitt sikte å illustrere eit hovudpoeng. Detaljane har i ulik grad ei eigen illustrativ kraft.

Herren/husbonden i teksten er Jesus. Det går fram av Peter sitt spørsmål i v 2. Det same spørsmålet viser at det ikkje var like klart kven tenarane skulle illustrere. Jesus gjev ikkje noko klårt svar. Sameleis er det opent kven Jesus talar til ut frå Luk 12,1. Det er ikkje noko poeng å vere presis på dette. Sameleis er det lite relevant å spørje: Kva er lampene bilete på?

Op tjuven i v 39 viser ikkje til nokon verkeleg person, men til ein situasjon. Den situasjonen som vil råde når Menneskesonen kjem, er lik den situasjonen som rår når ein tjuv heilt uventa tek seg inn i eit hus. Folk blir bokstavleg tala tekne på senga. I v 39 refererer ikkje husbonden til Jesus, men illustrerer ein alminnelig menneskeleg levemåte.

Dei temata som kjem fram i teksten, kan summerast opp slik:

1. Ver førebudde på Jesu atterkome.

Avsnittet har fleire imperativformer. Oppfordringa til å spenne beltet om livet, minner om 2 Mos 12,11, der israelittane måtte binde opp kjortelen for å vere klar til å rømme frå landet. Den som let lampene brenne, er klar for å gå i teneste for ljøset. (Luk 1,78f; 11,35f) At det uventa ved endetida vert illustrert ved ein tjuv sitt snikande innbrot, ser vi fleire døme på i NT: 1 Tess 5,2; 2 Pet 3,10; Op 3,3; 16,15.

2. Ved Jesu atterkome vert det invitert til fest rundt bordet.

At det vert invitert til fest rundt bordet der Jesus er, ser vi i mange tekstar, og det samsvarer med programtalen i starten av Jesus virke: Luk 4,18; 6,21; 12,22ff; 13,29; 14,15ff. Jesu program var frå første stund innretta mot dette å setje menneske fri til liv og glede. Gleda rundt bordet er ein av dei viktigaste metaforane for dette. Dette programmet vert for fullt sett ut i livet når den oppstadne kjem attende.

3. All skilnad i status vert oppheva ved Jesu atterkome.

Det overraskande i bruken av den romerske metaforen er at ved bordet vert rangordninga snudd opp ned og all statusskilnad oppheva. Her stemmer ikkje biletet lenger med det som var det historiske utgangspunktet. Her openberrar Jesus seg som den Herren som kjem som vår tenar og bror. Som ei fylgje av

hans gjerning skal vi til sist verte han lik og møte han som sysken, 1 Joh 3,2; Rom 8,17.29; Fil 3,21.

4. At Jesus kjem, er sikkert - når han kjem, er usikkert.

Den andre eller tredje nattevakta vil seie at tidspunktet kan hende vere midt på natta eller fram mot morgonen. Poenget er at tidspunktet er uvisst. Dette vert forsterka ved at det ikkje berre er usikkert, men også uventa (v 40). Sjå tilsvarende i Matt 24,42 ff; 25,13; Mark 13,35.

Preika

I dagens norske samfunn kjem ein ikkje utanom at advent stort sett vert oppfatta som ei førjulstid der ein så smått startar med julefeiringa. Advent med botspreg og førebuing til Adventus Domini - Herrens komme - har fått mindre og mindre plass. Samstundes er dette den tida i året nordmenn aller mest viser religiøst engasjement. Lysmesser og lystening har fått eit sterkt oppsving. Juleevangeliet vert lese så vel i kyrkjer som i butikkar. Eg tenkjer at predikanten ikkje bør late som om dette er ukjent for han. Han bør spele på det religiøse straumlaget som finst, og gje det større djupn og bibelsk innhald gjennom den teksten som det vert preika over.

Ein må kunne vise at det er ikkje nokon motsetnad mellom himmelbarnet som vert fødd inn i tida som vår bror i Betlehem, og Menneskesonen som kjem att i herlegdom ved tida sin ende. Vi må kunne peike på at det er ein nær samanheng mellom Jesus som går til bords med tollarar og syndarar, og Herren som inviterer til himmelsk fest.

Samanhengen manglar derimot dersom ein gleder seg over jula sitt evangelium og barnet som Frelsaren, men ikkje har noko forventning knytt til den same Frelsaren sitt synlege møte med oss på den siste dag.

Den danske diktarpresten Kaj Munk fortel i ei av adventspreikene sine om ei oppleving han hadde under krigen. Han gjekk ein fin sommarmorgon i hagen sin ute ved kysten på Jylland og såg på alt det vakre som vaks der. Då høyrde han ein underleg lyd oppe frå himmelen. Hans første tanke var: Kan det vere Jesus som kjem attende? Denne tanken fylte

han med glede. Det skulle snart vise seg at lyden hadde ei naturleg forklaring. Ein båt utafør kysten hadde skote opp ein rakett som laga uvanlege lydar. Men, seier Munk, poenget med opplevinga var at han i eit glimt hadde sett hos seg sjølv at han hadde den rette ventegleda over at Jesus skulle kome att. Lampa hans var brennande.

Det må vere på sin plass å tematisere denne ventegleda på 2. søndag i advent. Vi har langt på veg slutta å glede oss til jul - både fordi jula vert konsumert gradvis frå siste veka i november, og fordi Frelsaren ikkje skin så sterkt for alle dei som ikkje kjenner akutt trong for frelse. Samstundes avdekkar tida før jul mykje sosial og medmenneskeleg naud, lengt etter gode relasjonar, famling etter religiøse stemningar og leiting etter nytt håp. Slik sett treng vi ei fornya adventsforkynning som også kan leggje ein ny dimensjon til juleevangeliet.

Mange av oss har nok ut frå teksten denne dagen forkynt ein individuell eskjatologi. Herren møter oss alle når vi døyr, og vår dødsdag er ukjent og ofte uventa. Lukas-teksten ser nok vidare enn dette individuelle. Det er ikkje berre eg som har ei livslengde. Verda har si livslengde. Liksom det sanne ljuset kom til verda (Joh 1,9), skal også ljuset frå den attendevendande Menneskesonen synast over heile verda (Matt 24,27ff).

Dagens illustrasjon

I studietida mi budde eg på hybel, men ein sommar vart eg spurd om eg ville stelle huset og hagen for eit ektepar i familien, slektningar som skulle reise bort på ferie ei tid. Det var ein stor overgang frå det enkle hybellivet. No kunne eg disponere ein stor villa med alle gode. Men det førte med seg forplikningar. Eg kunne ikkje rote ubegrensa. Eg måtte vatne blomane. Eg måtte gje katten mat. Eg var ikkje heilt sikker på kva dag dei kom attende, så huset måtte vere nokolunde i stand då tida for retur nærma seg.

Og då dei til sist kom og fann at alt var i rimeleg stand, tok kona over og laga til eit skikkeleg kveldsmåltid til oss alle. Dette ekteparet har eg hatt glede av å vere saman med i åra som følgde, men utfallet kunne sjølsagt vorte annleis dersom studenten hadde oppført

seg som om ekteparet aldri ville kome attende til huset sitt.

Disposisjon

Alternativ I

Tema: Glad venting i adventstida

Vi ventar på at

- Jesus skal komme som vår bror
- Menneskesonen skal kome att i herlegdom
- Herren skal samle til fridomsfest i himmelen

Alternativ II

Tema: Tenn ljøs! (Bruke adventsstaken/adventskransen med to tende ljøs)

- ljuset frå Betlehem (Er tent)
- ljuset frå truande og ventande menneske (Er tent?)
- ljuset frå Menneskesonen som kjem att (skal straks tennast)
- ljuset frå den himmelske fest hos Gud (skal tennast).

Salmar som høver til teksten

NoS 12; 14; 15; 19; 268; 586/587; 860; S97 144; S2008 3; 5.

GEIR SØREBØ
Prost i Ytre Sogn

3. søndag i advent

13. desember 2009

Prekentekest: Matt 11,11-19

Lesetekster: Jes 40,1-8; 2 Pet 1,19-21

Betraktning

De bortskjemte barna ..

Det er de mettes sult:

Vi er sultne

Men det er ikke noe som frister.

Vi gløtter på kjøleskapsdøra

Men lukker den igjen.

Vi zapper oss gjennom TV-kanalene,

Men ikke noe holder meg fast.

Lyst på noe: Noe annet

Noe annet, men vet ikke hva.

Lengselen lar seg ikke mette.

"Dere er allerede så mette" 1 Kor 4,8

Mette, men vil ha mer.

Det er de mettes sult.

"Om Ove R. Flod heter det at han lever, bare når han opplever"

Fra Asle Finnseth: "men GLEDEN er et annet sted" Kirkens nødhjelp 1994

PRINSESEN

Prinsessen satt høyt i sitt jomfrubur,

Smågutten gikk nede og blåste på lur.

"Hvi blåser du alltid? Ti stille du små! --

-- Hvi tier du stille? Blås mer, du små! --

-- Da gråt hun i aftnen og sukkede ud:

'O, si meg hva er det meg feiler, min Gud!' -

Nå gikk solen ned."

Bj. Bjørnson

Teksten

I avsnittet fra kap 11,7, taler Jesus om døperen Johannes, foranlediget av døperens spørsmål til Jesus om han er den som skal komme (11,2ff). Vår tekst følger etter dette avsnittet, som jo er første rekkes evangelietekst. Avvisningen av Døperen og så av Jesus (v 16-19) leder til veropene over de galileiske byer, 11,20ff.

Teksten faller i to deler: Døperen står på skillet til det nye rikets tid, 11-15; Folkets avvisning av både Johannes og Jesus, 16-19.

Hovedsaken i første avsnitt er at det har brutt gjennom noe totalt nytt som langt overgår det gamle. Døperen Johannes er en grenseskik-

kelse mellom dette nye og det gamle. Han gis den fremste posisjon blant dem som er født av kvinner, men det nye som kommer, overgår ham likevel langt. Han er stor, ikke først og fremst i kraft av sin person, men hans storhet er knyttet til hans nøkkelrolle i historien. En hel rekke tolkningsmessige nøtter ligger i dette avsnittet (himmelriket - en nærværende eller en eskjatologisk størrelse? Regnes Johannes til det siste av det gamle eller som det første i det nye: Fra døperen Johannes' dager, betyr det etter ham eller fra og med ham? Jfr. v 13: inntil Johannes: Frem til eller til og med?)

Den største usikkerheten er knyttet til det ytterst gåtefulle utsagnet om at himmelriket stormer eller stormes, *biazetai*, trenge seg på, som både kan leses som medium eller som passiv og oppfattes som noe positivt eller noe negativt, og eventuelt med ulik valør i de to setningsdelene. Dette gir et helt knippe av ulike tolkninger og oversettelser. I prekesammenhengen kan det ikke bli snakk om å gå inn i alle de mulighetene som oppstår, men det kan jo i sine sammenhenger være grunn til å peke på de to mulighetene som "troende og tenkende bibellesere" selv ser ved å sammenholde vår bibeloversettelse fra 78/85 (*Like til nå blir himmelriket stormet, og de som stormer det river det til seg*) og 2005-utgaven (*Like til nå trenger himmelriket seg fram, og de som trenger på, river det til seg*). Er det snakk om kamp for å få del i riket eller om forsøk på å bekjempe det? De til dels sprikende gjengivelser på dette punkt, henger altså sammen med ulik forståelse av ordene i grunnteksten. Vår siste oversettelse åpner vel for en samlet mer positiv bedømmelse av det som da foregår (Jfr. "Ingen vinner frem til den evige ro, som seg ei veldig fremtrenger", NoS 108). Døperen Johannes innevarsler at den gamle tiden nå er i ferd med å bli lagt bak oss, og himmelriket kommer med kraft, og at det gjelder å ta tak i det. Det danner en brukbar bakgrunn for å forstå Jesu sukk i det følgende: De bortskjemte barna som ikke vil ta i mot de nye mulighetene. De representerer en slekt som alltid finner unnskyldninger for ikke å slutte seg til den visdommen som nå er blitt åpenbart, v 18f. Den avvisende likegyldighet ligger ikke så langt unna den aggressive motstand. Den mette, avvisende likegyldighet viste sitt sanne jeg da den ble til

en motstand som drepte både Døperen og Frelseren.

Se hva som skjer, sa Jesus til Johannes ' tilvilende spørsmål, v 3f, og slik slutter også dette tekststykket, med en henvisning til gjeringene, v 19c.

Kap 11 beveger seg fra døperens spørsmål om Jesus, til Jesus bedømmelse av Johannes. Frelshistorien er kommet til det avgjørende vendepunkt. Det topper seg i Johannes, men det største og avgjørende kommer likevel med Jesus og hans gjerninger.

Preken

Johannes døperens biografi har mange dramatiske kapitler. Hans fødselshistorie, hans dåp av Jesus, da Mesteren selv plutselig sto i omvendelsesknøen, hans mektige gjennombrudd som botspredikant, hans fengsling og tvil - og hans uredde og ranke holdning mot uretten som førte til hans martyrdød. I dagens tekst gir Jesus et perspektiv på døperen. Han er ikke bare forløper og forbereder for Messias, men Jesus reflekterer over hans plass i frelshistorien. Han er grenseskikkelsen som står på den gamle paks side av grensen, men han peker over på den andre siden, der det nye rikets hovedperson allerede er på plass. Han er den ypperste i den gamle tids pyramide, men den nye tids pyramide står opp ned, med spissen ned. Der er alt snudd opp ned. Den største av alle er alles tjener og befinner seg nederst, Matt 20,26.

Teksten er virkelig en adventstekst: Det som var lovet og forutsagt, har nå brutt fram. Døperen har pekt på det med ordenes skarpe tyngde og sitt livs ubønnhørlige alvor. Det er en sår spenning mellom første og andre del av prekensteksten vår: All den oppsamlede forventning til riket og til den etterlengtede forandring som skulle utløse en storm for å rive det til seg, på den ene siden - og på den andre siden, den likegyldige og mette holdningen den blir møtt med. Det er forbindelseslinjer til den førjulstiden vi står midt oppe i. Så mye engasjement på det som ligger foran, og når vi kommer dit, blir mye av det et slapt poff i forhold til kjernen i vår tro.

Det er mye lengsel etter den endelige løsning i dagens tekster: Jesajas trøstebokstord, 1 Petersbrevs ord om profetordet som morgenstjernen,

den som varsler dagens komme - og Jesu ord i dagens prekenstekst, som slår fast at den største og siste av alle fremtidsvarslerne er kommet: Johannes døperen er som en slags garantist for at den gamle tid er tilbakelagt, og den nye trenger seg på. Men: Himmellengsel fører ikke nødvendigvis til himmelen! Det finnes alltid argumenter som jeg kan forsvare status quo med, hvis jeg dypest sett ikke ønsker forandring eller ikke er villig til å betale en pris for den. Johannes, var han ikke en fanatiker (og de har dårlige kår i vårt omdømme)? Og Jesus, var han ikke en temmelig utflytende skikkelse? Slik kaller ikke jeg en virkelig kristendom... Denne tekstbiten vi har på denne førjulssøndagen, er ingen lett prekenoppgave: Det er jo ikke Johannes døperen som er kjernen i budskapet. Jesus står der og peker på ham som skulle peke på ham. Og prekenen skal ta vare på adventens lange perspektiv: En dag skal også det nye tidsløp avløses av den dag da det ikke skal være noe nytt komme. Det som skal komme, er kommet. Så skal vi også ta vare på det korte perspektiv: Sinn og sanser er opptatt av den høytiden som ligger rett foran oss. Vi skal ikke rive ned det gode som er forbundet med julefeiringen, men vi skal heller ikke stryke det glatt etter hårene. Det hviler et alvor over denne dagen, ikke minst ut fra døperens historie og Jesu dom over den bortskjemte slekt, som vi selv tilhører. I denne slekt kan vi kjenne igjen oppgitheten over oss sjøl fra Bjørnsons prinsesseskikkelse: "O, si meg hva er det meg feiler, min Gud! - Nå gikk solen ned." Men evangeliet slutter aldri med at solen går ned, og alt håp er ute. Morgenstjernen lyser.

Prekensisse

Jeg prøver et opplegg over Olaf Hillestads salme: Lukk opp kirkens dører, NoS 24:

Lukk opp kirkens dører

- *Mesteren trer inn* (Han avslører Guds frelshistoriske langtidspan og fastslår Johannes døperens enestående stilling) v 1

- *Dommeren trer inn* (Han trer inn forlengelsen av Døperens botsbudskap og avslører vår bortskjemte og nytelsessyke slekt) v 2

- *Frelseren trer inn* (Hans budskap går langt utover døperens. Han har selv latt seg føde som en av oss og gått veien helt ut for oss,) v 3

Om en velger å synge vers for vers, kan vi også spandere å reise oss når vi synger: Reis deg når du hører ...

Gudstjenesten

Av sangene til lystenning på adventskransen har kanskje NoS 28 særlig v 2 og 3 noen ord som kan føyes inn i budskapet for dagen. Blant adventstidas salmer er vel ikke NoS 22: Det langt på natt må vera, utbrukt de fleste steder vil jeg tro.

ØYSTEIN I. LARSEN
Biskop em.

4. søndag i advent

20. desember 2009

Prekatekst: Johannes 3, 26-30.

Jesaja 40, 9-11 og 1 Peter 1, 10-13

Adventstiden er og blir god, synes jeg. Den glade følelsen av forventning, mørket som kommer tidlig, lys som tenner i vinduet, sang og musikk, stemning. Er det noe vi er gode på, er det nettopp dette, stemning. Vi er gode på det i kirken også, og jeg har stor glede av å skape adventstiden til en god og stemningsfull tid i kirkerommet og i menighetsaktiviteter - ikke for å "dulle" den inn med engler og kuler og nisser og dverger, men for at vi mennesker trenger å bruke hele følelsesregisteret av og til. Adventstiden kan åpne for noen følelser som vi ikke alltid er i berøring med. For noen kanskje sorg og savn, for andre glede, hygge og godt samvær. Her er mange fasetter av livet samlet i noen få uker før jul. Vi vet alle hva vi venter på... Denne søndagen synger jeg fra Salmer 97 nr. 2 "Tenn Lys", Nos nr. 19 "Kom, konge, kom" og nr. 1 "Folkefrelsar til oss kom".

Brudgommens plass

Johannes-evangeliet har tydeligvis et sterkt behov for å understreke døperens lavere stilling i forhold til Jesus, og vers 26 og 28 bærer preg av nettopp dette og avslører også at det har vært konflikter mellom døperens disipler og Jesu disipler. Opplysningene om at Jesus døde, er faktisk Johannes alene om å fortelle. I vers 29 møter vi det mye brukte bildet om "bryllupet" som vi finner mange steder i både GT og NT. Forholdet mellom Gud og Israel betegnes jo i GT med ekteskaplige ord (Hos 1-2 og Høysangen). I NT omtaler Jesus seg selv som "brudgommen" (Mark 2,18). Kirken er "Kristi brud" (Ef 5,25), og den eskatologiske glede beskrives i NTs siste bok som "Lammets bryllupsfest" (Åp 19,7). Johannes ser på seg selv som forloveren i bryllupet. I det jødiske bryllup var brudgommen den sentrale skikkelse i festlighetene. Hans venn, forloveren, hadde viktige oppdrag i sammenhengen: Han var bindeleddet mellom brud og brudgom og ledet hele festen. Han førte brudeparet sammen og vokter brudekammeret. Denne forståelse gir god mening i møte med Johannes situasjon.

"Svartsøndag"

Hva bringer vi så til menigheten denne siste søndag i advent, fire dager før jul. Teksten hadde kanskje fortjent en bedre plassering i kirkeåret enn "svartsøndag", der kirkebesøket tradisjonelt ikke er helt på topp. Men det er en flott og viktig inngang til julehøytiden der hovedsaken stadig vekker drukner i alt det andre vi lar julen komme med. "Han skal vokse, jeg skal avta. Denne gleden er nå blitt min" (v 29f). Det er ord vi sjelden uttaler her hos oss. Jeg vet ikke om jeg helt uten videre ville akseptere at en annen skulle vokse og jeg bli mindre.

Men vi kan møte en slik sammenheng ulike steder i livet. På arbeidsplassen kanskje, hvor mange med bekymring ser yngre krefter komme til. Unge medarbeidere med nye bedre kvalifikasjoner enn dem vi har rukket å samle opp underveis i vår karriere. I den sammenheng melder bekymringen seg for noen: Blir jeg nå overflødig? Skal en annen overta min plass? Skal han eller hun vokse og jeg bli mindre?

Eller tenk på oss selv i forhold til våre barn. Det er rart å bli bekreftet i sin rolle som far eller mor, og det er deilig når barna har bruk for oss. Men før eller siden, en dag ikke så langt ute i fremtiden, får det ende. En dag kan de jo klare seg selv. Og kanskje de til og med klarer seg mye bedre enn vi trodde. I den situasjon avslører det at meningen med det å få barn i en eller annen forstand er å gjøre seg selv overflødig. La barna stå på egne ben. At de skal vokse og vi skal bli mindre! Og vel gleder vi oss da forhåpentligvis på deres vegne, men kanskje det på samme tid for noen blir en ettersmak av et eller annet?

Det er den samme tvetydighet vi møter i dag i forholdet mellom Johannes Døperen, som er jordens sønn, og Jesus som er Himmelenes.

"Svartsjuk" på Svartsøndag

Johannes var allerede på dette tidspunkt en predikant som hadde vunnet mange tilhengere og preket budskapet om Guds kommende dom der menneskene skulle kreves til regnskap for deres liv og gjerninger. Og skal vi tro de historiske vitnesbyrd, fortsatte hans suksess mange år etter hans egen og Jesu død. Det kan nesten virke som at det en periode var et noe anspent forhold mellom Døperens og Jesu disipler. Og vi hører Johannes disipler komme løpende og fortelle ham: *"Rabbi, han som var sammen med deg...døper nå og alle strømmer til ham"* (v. 26). I disse ordene ligger en bekymring for at Jesus er i ferd med å gjøre Johannes overflødig. Disiplene er kanskje bekymret for at også de skal miste kontroll og status, bekymret for at også de mister sin mester. Men døperens svar er rolig og konsekvent. Han har nok både sett og innsett at Jesus vil overgå ham selv. *"Jeg døper dere med vann til omvendelse. Han skal døpe dere med Hellig Ånd og ild,"* (Matt 3,11) sa han en gang.

Døperen har på forhånd akseptert at hans egen rolle har en foreløpig karakter. Han er ikke selv sentrum for det som holder på å skje, men han har fått oppgaven å peke. Peke på den kommende som er den sentrale brikken i Guds historie med menneskene. Det er ikke to konkurrenter vi står over for, men to som hadde hver sin oppgave. Og ikke bare aksepterer Johannes dette, han gleder seg over det, sikkert til sine disiplers store overraskelse.

Rop det ut!

Johannes Døperen er i den bibelske sammenheng ikke bare et menneske til etterfølgelse for andre og dermed for oss. Johannes er derimot den som står i skjæringspunktet mellom en gammel epoke og Guds helt nye tid. Johannes er den som skal varsle og *forberede det som ingen var forberedt på*. At Gud nå kom med et kjærlighetens "ja" til oss og vårt menneskeliv. At Gud sendte den Sønn som hadde makt til å uttale og dermed stå inne for Guds eget ord, fordi han som sønn kjenner Faderen bedre enn noen annen.

Og det helt overraskende og uventede - at han kom til oss som en av oss selv. Dette dype mysterium at den Gud som ikke kan bli større, gjorde seg mindre enn alle. At han for å komme oss i møte gjorde seg til ett med de svakeste og mest sårbare og utsatte vi kjenner. Og lytter vi godt, får ordene en ny mening i Guds munn: *Jeg må bli mindre, for at dere kan bli større!*

Som Johannes er det også vårt kall å peke, peke hen på gledens kilder, peke på det som Gud allerede har gjort for oss. Peke på Guds grenseløse kjærlighet. På barnet i krybben og på mannen på korset! Og selv om vi midt i adventens julealarm kan oppleve at våre rop blir som en tørr røst i ødemarken skal vi *fortsette å rope* slik at Han blir større og gleden ikke bare er vår egen, men for alle.

Gledelig advent!

THOMAS BERBOM
Sokneprest i Jar menighet

Returadresse:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad, kapellan Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og prost Jan Otto Myrseth.

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Red. sekr.: Eyolf Berg.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og kan sendes til ovenstående e-postadresse.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

Pris kr. 525,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 650,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Halvårsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemøduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 500,- +mva
2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 900,- +mva
3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 1500,- +mva
4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 1500,- +mva
5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2000,- +mva
6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 2500,- +mva
7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 4000,- +mva

